

ACC. NR M. 13394:1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: M. Jönsson, Önnestad
Härad: V. Göinge Berättare: " "
Socken: Stoby Berättarens yrke: kamrer
Uppteckningsår: 1954 Född år 1878 i Kärningeborg, Stoby sd.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Födelsedag och namnsdag. s. 1-3.

26. 8. 19.

ACC. N:R M. 13394:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Födelsedagsfirandet i min lilla hemby, Kärlingeberga i Stoby socken
hade under 1880:talet ganska enkla former.

Jag hörde sägas av äldre ortsbor att tidigare hade namnsdagarna haft
företräde framför födelsedagarna. Ofta kunde dessa sammanfalla, då
det inte var ovanligt att barnen erhöles namn efter dag de föddes,
såvida almanackan inte då ståtade med ett allt för konstigt och ålder-
domligt namn. - Granngårdens flickor hade på namnsdagarna kaffebjud-
ningar för sina flickbekanta.

Festerna firades alltid i hemmet. Vad de vuxna ^{beträffar} samlades ofta "gilles-
laved" (dit hörde utom "naboana" även släkt och vänner från andra
orter) till ett gille på födelsedagen, isynnerhet om det gällde jämna
år. Sådana penninge- och gåvoinsamlingar, som numera blivit en ren
epedemi, förekommo inte. Däremot kunde gästerna ha "förning" med sig:
Sockerkaka, spettekaka eld.

Någon utklädsel eller vandrande omkring i hemmen för att uppvakta
festföremålet förekom ej. Halmgubbar eller namnsdagsgranar känner
jag heller inte till.

Ätminstone vid barnens

H.C. 19

1

ACC. N:R M. 13394:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ätminstone vid barnens födelsedagskalas brukade man lägga en krans
av blommor kring föremålets kaffekopp. Det fanns ju alltid blommande
"fönsterträ" när trädgården inte hade något att bjuda på.
Det ansågs vara en plikt för gudmor att uppvakta sin gudson eller
guddotter med en "födelsekrans" eller "födelsekaga". På årstid, då
blommor fanns, skulle helst även följa med en tätt bunden "urta-
kaust" av olika slags blommor, försedd med ett i spetskonster ut-
klippt vitt papper under blommorna. Jag var mycket skicklig i kon-
sten att klippa ut sådana brev och stod ofta grannarna till tjänst
med detta. Sedermera kunde sådana bukettpapper köpas i butikerna.
Sedan gudbarnet "stått på gången" ansågs gudmoderns skyldighet upp-
höra. Skulle gudmor vara riktigt generös vid en 5- eller 10:årsdag,
sände hon en spettkake med blommorna placerade i kakans topp.
"Bindebrev" känner jag inte till, och binda förekom i dialekten
endast i den vanliga betydelsen - "binna", längre österut "binga".
Födelsedagsbrev förekom så vitt jag vet inte i min barndom, men
hade säkerligen tidigare varit i bruk. Både min mor och min moster
hade på stugväggen ett sådant födelsedagsbrev, som de fått av sin

2

ACC. N:R

M. 13394:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fader någon gång på 1850/60:talet. Min morfar var en tid "skolemästare" i Tings Nöbbelöv och skrev i många år hyllningsverser till barn och bekanta på födelsedagarna. Han hade en vacker stil och ritade vackra blomrankor kring ~~kring~~ de religiöst betonade verserna till barnen. och lät inrama "breven" i ovala brunpolerade björkramar. Tyvärr ha dessa "brev" ej blivit tillvaratagna, ej heller morfars samling av dikter. Ehuru det ej hör till ämnet kan jag nämna att morfar - sedan seminarieutbildning krävdes för lärareverksamhet - hade en liten handelsbod och fick sina varor från grosshandlare Trägård i Kristianstad. Han var högt värderad av denne och uppvaktade honom med välformade hyllningsverser. Bland breven från Trägård minns jag en utförlig skildring av det svåra koleraåret i Kristianstad. Allt detta, liksom en stor handskriven visbok av stort intresse, förstördes innan jag hade tillfälle att bevara detsamma.

3